

Arbetsmarknadsutskottets betänkande

1980/81: 22

om anslag till invandrarpolitiken för budgetåret 1981/82

I betänkandet behandlas de i proposition 1980/81:100 bilaga 15 (arbetsmarknadsdepartementet) efter föredragning av statsrådet Andersson gjorda framställningarna om anslag under avsnitt D. Invandring m. m. I anslutning till propositionen tar utskottet upp nio motioner som väckts under allmänna motionstiden i år.

Sammanfattning

Utskottet godtar regeringens förslag i fråga om anslag till invandrarpolitiken. Det betyder att utskottet rekommenderar följande medelsanvisning för budgetåret 1981/82:

Statens invandrarverk	47 284 000 kr.
Åtgärder för flyktingar	110 360 000 kr.
Åtgärder för invandrare	15 110 000 kr.
Översättningsservice	500 000 kr.
Summa	173 254 000 kr.

Detta förslag innebär en höjning med 24 727 000 kr., eller ca 17 %, i förhållande till anslagen för innevarande budgetår. Vid behandlingen av invandrarverkets anslag kommer utskottet in på problemen med de långa handläggningstiderna i utlänningsärenden och det angelägna i att förkorta dessa.

Utskottets ställningstaganden i anslagsfrågorna medför att två vpk-motioner avstyrks. Det gäller dels krav på höjning av anslaget Åtgärder för invandrare med sammanlagt 7 175 000 kr., dels ett förslag om särskilda medel på 3 milj. kr. till informationsinsatser genom folkrörelserna. Likaså avstyrker utskottet en motion av Bengt Wiklund m. fl. (s) med förslag om omfördelning av medlen för allmänna informationsinsatser till förmån för Invandartidningen. I anslutning härtil har Lahja Exner (s) avgivit ett särskilt yttrande.

Utskottet har behandlat ytterligare tre motioner under anslagsavsnitten. Det gäller en motion om ett med arbetsgivaravgifter finansierat stödprojekt bland invandrarungdomar, en motion om utarbetande av en informations-skrift om företagsetablering på de vanligaste invandrar-språken samt en

motion om stöd m. m. till invandrarnas religiösa organisationer. Ingen av motionerna har ansetts påkalla någon åtgärd från riksdagens sida.

I en motion av Anna-Greta Leijon m. fl. (s) framhålls vikten av att invandrarna kan få service från samhället på sitt eget språk. För att detta skall kunna uppnås kräver motionärerna dels att tillgången på tvåspråkig personal i offentlig verksamhet skall kartläggas, dels att tvåspråkighet skall räknas som särskild merit vid tjänstetillsättningar i den statliga förvaltningen. Utskottet har samma grundläggande inställning som motionärerna och hänvisar till att frågan redan aktualiserats i bl. a. regeringens kansli. Med hänsyn därtill anses motionen inte behöva föranleda någon åtgärd. Socialdemokraterna har reserverat sig för bifall till motionen.

Sist i betänkandet tar utskottet upp en motion om tolkarnas arbets- och löneförhållanden och en motion om lagstiftningen om svenskundervisning. I ingetdera fallet föreslår utskottet att motionerna skall föranleda någon åtgärd. I den sistnämnda frågan hänvisas till den s. k. SFI-kommittén som beräknas avge sitt betänkande senare i år.

Propositionen

Regeringen har i proposition 1980/81: 100 bilaga 15 under punkterna D 1—4 föreslagit att riksdagen för budgetåret 1981/82 skall

1. till Statens invandrarverk anvisa ett förslagsanslag av 47 284 000 kr.,
2. till Åtgärder för flyktingar anvisa ett förslagsanslag av 110 360 000 kr.,
3. till Åtgärder för invandrare anvisa ett reservationsanslag av 15 110 000 kr.,
4. till Översättningsservice anvisa ett förslagsanslag av 500 000 kr.

Motionerna

1980/81: 617 av Wilhelm Gustafsson (fp) och Eva Winther (fp)

I motionen yrkas att riksdagen beslutar att hos regeringen hemställa att berörda myndigheter ges uppdraget att utarbeta en informationsskrift om företagsetablering på de vanligaste invandrarspråken.

1980/81: 1063 av Lars Werner m. fl. (vpk)

I motionen yrkas

1. att riksdagen hos regeringen hemställer om förslag till ändring av lagen (1972: 650) om rätt till ledighet och lön vid deltagande i svenskundervisning för invandrare, innebärande

a) att ett kollektivt avgiftssystem för företagen införs, varigenom företagens utgifter för svenskundervisningen för invandrare skall finansieras,

b) att invandrare redan första anställningsdagen skall informeras om sina rättigheter enligt lagen om svenskundervisning för invandrare,

c) att företag som anställer invandrare som har rätt till svenskundervisning senast inom 30 dagar från anställningsdagen räknat skall ha påbörjat densamma,

d) att nuvarande rätt till 240 timmars undervisning skall utökas till 340 timmar,

e) att bestämmelsen om möjlighet att minska antalet undervisningstimmar till 160 utgår ur lagen,

2. att riksdagen uttalar att tillämpningen av lagen om rätt till ledighet och lön vid deltagande i svenskundervisning för invandrare bör övervakas i samarbete mellan arbetsmarknadsstyrelsen och skolöverstyrelsen,

3. att riksdagen hos regeringen hemställer om förslag som innebär att vuxna invandrare utan anställning ges rätt till undervisning i svenska med timersättning, varvid

a) denna verksamhet även finansieras genom den under punkten 1 a) föreslagna arbetsgivaravgiften,

b) denna verksamhet kombineras med en effektiv uppsökande verksamhet.

1980/81: 1064 av Lars Werner m. fl. (vpk)

I motionen yrkas att riksdagen med ändring i proposition 1980/81: 100, bilaga 15, D 3. Åtgärder för invandrare beslutar anvisa 3 000 000 kr. utöver regeringens förslag avseende informationsinsatser inom folkrörelserna.

1980/81: 1067 av Lars Werner m. fl. (vpk)

I motionen yrkas

1. att riksdagen under bilaga 15 Arbetsmarknadsdepartementet, D 3. Åtgärder för invandrare, beslutar att utöver regeringens förslag anvisa ytterligare

a) 1 440 000 kr. avseende Bidrag till stiftelsen Invandrartidningen,

b) 2 275 000 kr. avseende Bidrag till invandrar- och minoritetsorganisationers verksamhet,

c) 2 600 000 kr. avseende Bidrag till avgränsade projekt m. m.

d) 860 000 kr. avseende Informationsverksamhet,

2. att riksdagen beslutar fastställa anslaget under bilaga 15 Arbetsmarknadsdepartementet, D 3, Åtgärder för invandrare till 22 285 000 kr.

1980/81: 1108 av Lars Werner m. fl. (vpk)

I motionen yrkas

1. att riksdagen hemställer hos regeringen om åtgärder för att starta ett socialt stödprojekt bland invandrarungdom i enlighet med vad som anförts i motionen,

2. att riksdagen uttalar att detta stödprojekt bör organiseras och administreras av kommunerna med full kostnadstäckning genom statsbidrag,

3. att riksdagen uttalar att detta statsbidrag bör finansieras genom en särskild arbetsgivaravgift.

1980/81: 1420 av Bernt Ekinge (fp) och Margareta Andrén (fp)

I motionen yrkas

1. att riksdagen hos regeringen begär en översyn av reglerna för verksamhetsbidrag till invandrarorganisationerna så att sådant bidrag kan utgå även till invandrarnas religiösa organisationer,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om betydelsen av att dessa organisationer blir representerade i de till invandrarverket knutna referensgrupperna.

1980/81: 1499 av Anna-Greta Leijon m. fl. (s)

I motionen yrkas

1. att riksdagen begär att regeringen inventerar tillgången på tvåspråkig personal inom statlig förvaltning enligt riktlinjer och med syften som angivits i motionen,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om meritvärdering vid tillsättning av tjänster i statlig förvaltning.

1980/81: 1838 av Bengt Wiklund m. fl. (s)

I motionen yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om medel för brevverksamheten vid Stiftelsen Invandrartidningen.

1980/81: 1859 av Gunnel Liljegren m. fl. (m)

I motionen yrkas

1. att riksdagen hos regeringen begär förslag om att i förvaltningslagens 9 § förordna att myndighet vid behov av tolk skall använda i första hand av kommerskollegiet godkänd tolk,

2. att riksdagen uttalar att en enhetlig tolktaxa bör tillämpas av statliga och kommunala myndigheter.

Motiveringen till yrkandena återfinns i motion 1980/81: 1858.

Invandringens omfattning

Variationerna i invandringens omfattning har traditionellt avspeglat främst konjunkturläget i Sverige. Detta samband har emellertid varit mindre markant under 1970-talet. Åren 1976–1977 låg sålunda invandringen på en högre nivå än under de från konjunktursynpunkt bättre åren 1974–1975. De senaste åren med en relativt gynnsam situation på arbetsmarknaden har invandringen sjunkit till en något lägre nivå än tidigare. Under vissa perioder har händelser utanför vårt lands gränser haft större betydelse för invandringens omfattning än situationen på den svenska arbetsmarknaden. Detta illustreras bl. a. av den från mitten av 1970-talet alltmer ökande flyktinginvandringen från Sydamerika och Asien.

Som framgår av nedanstående tabell har invandringen till Sverige under

1970-talet varit av betydande omfattning. Totalt har 410 000 utländska medborgare invandrat till Sverige under perioden 1970–1980. Antal utvandrare var under motsvarande tid 242 000. Invandringsöverskottet har således uppgått till sammanlagt drygt 160 000 utländska medborgare varav ca 62 000 är nordbor.

Invandringens omfattning 1970–1980 (endast utländska medborgare)

År	Invandring		Utvandring		Invandringsöverskott/ underskott	
	Totalt	därav nordbor	Totalt	därav nordbor	Totalt	därav nordbor
1970	73 532	47 953	21 267	15 606	52 265	32 347
1971	38 716	20 747	31 364	23 762	7 352	–3 015
1972	25 643	13 596	32 334	22 229	–6 691	–8 633
1973	24 882	12 683	30 257	20 038	–5 375	–7 355
1974	31 918	18 012	20 100	13 846	11 818	4 166
1975	38 061	25 435	20 406	13 317	17 655	12 118
1976	39 725	22 161	18 712	12 236	21 013	9 925
1977	38 710	19 638	14 860	10 617	23 850	9 021
1978	31 672	15 337	15 626	10 077	16 046	5 260
1979	32 400	16 266	16 321	10 472	16 079	5 794
1980	34 446	16 189	20 774	13 318	13 672	2 871
Summa	409 705	228 017	242 021	165 518	167 684	62 499

Invandringens sammansättning har förändrats i viktiga avseenden under det senaste decenniet. Den utpräglade arbetskraftsinvandringen från utomnordiska länder har nästan helt upphört. I stället har flyktinginvandring och invandring genom familjeanknytning ökat. Av tabellen nedan framgår också att stora förskjutningar har skett mellan olika länderområden. Den utomeuropeiska invandringens andel av den totala invandringen har mer än tredubblats.

Invandringen till Sverige från olika delar av världen åren 1970–1980

År	Totalt	därav (i %)				
		Norden	Övr. Europa	Sydamerika	Asien	Övriga
1970	73 532	65	26	0	3	6
1972	25 643	53	29	1	8	9
1974	31 918	56	23	5	9	7
1976	39 725	56	18	5	16	3
1978	31 672	48	20	10	14	8
1980	34 446	47	20	8	18	7

Under 1980 invandrade 34 446 utländska medborgare till Sverige. Av dessa var 34 % finska medborgare och 13 % övriga nordbor. Invandringen från Sydamerika och Asien uppgick till drygt 8 900 personer, vilket var fler

än något tidigare år. Antalet utvandrare nådde sin högsta nivå sedan 1977 eller 20 800. Finland var det dominerande utvandrarnlandet (46 %). Av det totala invandringsöverskottet, drygt 13 000 personer, svarade Finland för 2 200, Turkiet för 1 350 och Chile för drygt 900. I följande tabell visas invandringens fördelning på de länder som hade störst antal medborgare bosatta i Sverige vid årsskiftet 1980-1981.

Land	Invandring 1980		Utländska medborgare 31.12.1980
	Brutto	Netto	
Totalt	34 446	13 672	421 667
därav			
Finland	11 865	2 207	181 481
Jugoslavien	857	-114	39 184
Danmark	1 950	1 658	29 465
Norge	1 569	69	25 995
Turkiet	1 472	1 350	18 303
Grekland	851	-192	15 254
Västtyskland	641	159	14 039
Polen	1 281	1 199	10 337
Storbritannien	774	195	8 652
Chile	1 069	938	7 225
USA	696	-71	5 835

Inslaget av invandrare i landet kan belysas på följande sätt. Siffrorna avser slutet av år 1979.

	1 000-tal personer		
	0-17 år	18 år och däröver	Summa
Första generationen (= antal utrikes födda)	75	531	606
Andra generationen	245	110	355
utländska medborgare födda i Sverige	86	10	95
svenska medborgare födda i Sverige med minst en förälder född utomlands	159	100	259
Summa	320	641	960

Av första generationens invandrare har ca 20 % varit i Sverige mindre än fem år. Mer än hälften invandrade för mer än tio år sedan. Av de invandrare som är under 18 år (320 000) har 33 % båda föräldrarna födda utomlands och 41 % en förälder född utomlands.

Utredningar

I det följande redovisas de kommittéer som arbetar med invandrapolitiska frågor inom arbetsmarknadsutskottets beredningsområde.

Invandrapolitiska kommittén (A 1980: 04) tillkallades i juni 1980 för att under landshövding Elvy Olssons ledning dels se över 1968 års riktlinjer för den reglerade invandringen, dels överväga den fortsatta inriktningen av åtgärder för invandrare och minoriteter i Sverige i anslutning till 1975 års riktlinjer. Kommittén avser att avge ett delbetänkande under år 1982 och avsluta sitt arbete år 1984.

Utlänningslagstiftningen utreds sedan 1975 av *utlänningslagkommittén* (A 1975: 04) i vilken hovrättslagman Åke Bouvin numera är ordförande. Kommittén har avlämnat två delbetänkanden, (SOU 1977: 28) Kortare väntetider i utlänningsärenden och (SOU 1979: 65) Ny utlänningslag. Utredningsarbetet kommer att avslutas med ett betänkande under försommaren 1981. I detta kommer bl. a. att behandlas frågor som rör verkställighet av beslut om avlägsnande, straffavgift för arbetsgivare som anställer utlänningslag utan arbetstillstånd, avvisningstider samt rätten att överklaga regeringens beslut om förvarstagande.

SFI-kommittén (A 1978: 01) har sedan december 1978 arbetat med uppgiften att se över samtliga nuvarande former för svenskundervisning för vuxna invandrare och utreda frågan om åtgärder för att ge grundläggande kunskaper i svenska språket och svenskt samhälls- och arbetsliv för vuxna invandrare i Sverige. Ordförande även för den kommittén är Åke Bouvin. Kommittén avser att redovisa resultatet av sitt arbete sommaren 1981.

Förre generaldirektören för invandrarverket Kjell Öberg leder *diskrimineringsutredningen* (A 1978: 06), vars uppdrag är att överväga behovet av åtgärder för att förebygga fördomar och diskriminering i fråga om invandrare och inflyttade etniska, språkliga, nationella och religiösa minoriteter. Utredningen planerar att avge tre rapporter under 1981.

Expertgruppen för invandrarforskning EIFO (A 1975: 05) är en permanent kommitté med Kjell Öberg som ordförande. Kommittén har till uppgift att behandla frågor om forskning rörande in- och utvandring. Däri ingår att göra inventeringar av forskningsbehov och bedömningar av anslagsframställningar. Att upprätthålla kontakter med forskare och myndigheter samt att bedriva egna forskningsprojekt är andra viktiga delar av arbetet.

Utskottet

Statens invandrarverk

Invandrarverket är organiserat på fem byråer, tillståndsbyrån, medborgarskapsbyrån, samordningsbyrån, informationsbyrån och administrativa

byrån. Arbetssituationen på tillståndsbyrån är liksom tidigare år ansträngd. Antalet balanserade ärenden uppgår f. n. till ca 12 000. Detta antal bör halveras enligt ett av verket uppsatt mål. De långa handläggningstiderna innebär påfrestningar för de enskilda sökandena och betydande kostnader för samhället i form av socialhjälp m. m. till sökandena under väntetiden. Verket yrkar mot denna bakgrund en förstärkning av tillståndsbyrån med tre handläggare.

Statsrådet Andersson förklarar i budgetpropositionen att den oroande utvecklingen av ärendebalansen till stor del beror på att andelen komplicerade och tidskrävande ärenden har ökat samt på den höga förändringstakten på lagstiftningsområdet. För att komma till rätta med de redovisade svårigheterna föreslår hon bl. a. att verkets handläggning av utlänningsärenden inte skall drabbas av det huvudalternativ som gäller för budgetförslaget i övrigt, dvs. en neddragning med 2 %. Dessutom förordar statsrådet Andersson att en tjänst, som frigörs från samordningsbyrån, skall föras över till tillståndsbyrån. Statsrådet räknar också med att vid behov möjliga omDispositioner görs inom verket till förmån för handläggningen av utlänningsärenden.

I propositionen uppges vidare att medel för ökade kostnader har beräknats för bl. a. de legitimationshandlingar för flyktingar som skall tillhandahållas av invandrarverket.

Anslaget till verket, punkt D 1, föreslås bli uppräknat med 4 002 000 kr. till 47 284 000 kr.

Problemet med de långa handläggningstiderna i tillståndsärenden tas också upp i motion 1499 av Anna-Greta Leijon m. fl. (s) om invandrapolitiken. Något särskilt yrkande framställs dock inte. Motionärerna anser att utvecklingen måste ägnas särskild uppmärksamhet och framhåller vikten av att väntetiderna nedbringas och att invandrarnas situation under väntan på tillstånd underlättas. Om ärendebalansen inte minskas till följd av de i propositionen föreslagna åtgärderna är motionärerna beredda att under en begränsad tid ge regeringen fria händer att ytterligare omDispositionera tillgängliga resurser.

Utskottet ser liksom statsrådet Andersson och motionärerna de långa handläggningstiderna i utlänningsärendena som ett allvarligt samhällsproblem som förorsakar lidande för de tillståndssökande och höga kostnader för stat och kommun. Tilltron till vår invandringspolitik kan också ta skada om man inte kan komma till rätta med problemen. Därför anser utskottet att det är viktigt att nödvändiga resurser ges till de handläggande myndigheterna. Men det bör också framhållas nödvändigheten av att möjliga rationaliseringar och effektiviseringar i arbetet tas till vara inom alla led av förvaltningen och i regeringens kansli.

Utskottet har inte något att erinra mot regeringens förslag om förstärkning av resurserna på tillståndsbyrån. Utskottet förutsätter att i den mån åtgärderna inte visar sig tillräckliga verket omDispositionerar sina resurser så

att balansen på tillståndsbyrån nedbringas. Om verket inte har befogenheter att på egen hand genomföra sådana omdispositioner förutsätter utskottet också att regeringen medverkar. Det anförda innebär att utskottet i sak tillgodosett synpunkterna i den socialdemokratiska motionen. Utskottet har i övrigt inte något att anföra i anslutning till förevarande anslag som alltså bör föras upp med det i propositionen föreslagna beloppet.

I detta sammanhang behandlar utskottet ett yrkande i motion 1420 av Bernt Ekinge (fp) och Margareta Andrén (fp) om *representation för invandrarnas religiösa organisationer i vissa till invandrarverket knutna referensgrupper*. Motionärerna framhåller att det i dag finns nyinvandrade minoritetsgrupper som av olika skäl inte kan förena sig med profana invandrarorganisationer som ingår i referensgrupperna och att de därför står utanför möjligheterna till samråd och medinflytande i det svenska samhället. Dessa grupper som sägs ha en förankring i olika invandrankyrkor borde därför enligt motionen få bli direkt representerade i verkets referensgrupper.

Invandrarverket bedriver sedan tre år en försöksverksamhet med två till verket knutna referensgrupper med företrädare för invandrarnas riksorganisationer. Syftet är att ge organisationerna bättre insyn i verkets arbete samt möjlighet till meningsutbyte i principiella frågor. I den stora gruppen ingår f. n. 23 organisationer. I den mindre gruppen, som har karaktär av arbetsgrupp, är 7 av dessa representerade. Enligt verket har samrådet med referensgrupperna givit positiva erfarenheter varför verksamheten kommer att fortsätta och vidareutvecklas.

Utskottet vill påminna om att en av invandrarverkets viktigaste uppgifter är att vara kontaktorgan mellan samhället å ena sidan samt invandrarna och språkliga minoriteter och deras sammanslutningar å den andra. I vilka former detta skall ske har överlämnats till verket att självt avgöra. Utskottet har inte blivit övertygat om att det finns skäl att ändra på denna ordning i fråga om referensgruppernas sammansättning. Utskottet vill emellertid rent principiellt framhålla vikten av att invandrarverket bedriver sitt arbete i nära kontakt med invandrarnas organisationer och andra organ som företräder invandrar- och minoritetsintressen. I detta samarbete bör naturligtvis också invandrarnas religiösa organisationer ingå som en självklar part. Enligt vad utskottet inhämtat äger ett regelbundet informationsutbyte rum med dessa grupper, t. ex. vid särskilt anordnade konferenser. Med hänsyn till det anförda finns det inte skäl att föreslå någon åtgärd på grund av motionsyrkandet.

Åtgärder för flyktingar

Från anslaget bekostas utgifterna för det i programbudgeten för AMS upptagna programmet Åtgärder för flyktingar. Indelningen i delprogram framgår av följande sammanställning.

	Anslag 1979/80	Utgift 1979/80	Anslag 1980/81	Beräknad ändring 1981/82	
				AMS	Föredra- ganden
1. Överföring av flyktingar	4 825 000	6 580 000	5 260 000	+ 1 405 000	+ 1 165 000
2. Omhändertagande av flyktingar	69 400 000	162 982 000	80 860 000	+ 18 310 000	+ 18 575 000
3. Förvaltningskostnader	3 700 000	4 253 000	4 000 000	+ 465 000	+ 500 000
	77 925 000	173 815 000	90 120 000	+20 180 000	+20 240 000

Från delprogrammet Överföring av flyktingar bekostas den organiserade överföringen av flyktingar till Sverige. Delprogrammet Omhändertagande av flyktingar finansierar bl. a. AMS verksamhet med att anordna och driva mottagningsförläggningar samt bereda flyktingar utbildning och arbete. Under 1980 har 4 500 flyktingar eller personer med flyktingliknande bakgrund fått förstagångstillstånd beviljade. Det är en ökning med 50 % jämfört med föregående år. Flyktingarna kommer främst från Latinamerika, Sydostasien och Östeuropa.

I propositionen beräknas anslaget för överföring och omhändertagande av flyktingar för nästa budgetår med utgångspunkt i en överföring till Sverige av ca 1 250 personer. Hänsyn har vidare tagits till att vistelsetiden vid AMS mottagningsförläggningar sannolikt kommer att bli något längre till följd av den väntade försämringen av arbetsmarknadsläget.

Statsrådet Andersson erinrar om att regeringen i november 1980 tillkallade en arbetsgrupp med uppgift att pröva frågan om huvudmannaskap för överföringen och omhändertagandet av flyktingar i Sverige. I samband därmed skall också belysas de förändringar av formerna för överföringen och omhändertagandet som ett ändrat huvudmannaskap kan aktualisera.

Det totala anslaget föreslås för nästa budgetår bli uppfört med 110 360 000 kr.

Utskottet har inte något att erinra mot medelsberäkningen eller vad i övrigt anförts under ifrågasvarande anslagspunkt.

Utskottet vill endast tillägga att utskottet under hösten 1981 återkommer till vissa frågor om flyktingar och utlänningslagens tillämpning med anledning av motioner som väcktes i januari i år.

Åtgärder för invandrare

I propositionen, punkt D 3, föreslås att riksdagen till Åtgärder för invandrare för nästa budgetår skall anvisa ett reservationsanslag på 15 110 000 kr. Förslaget innebär en höjning av anslaget med 485 000 kr. Fördelningen av anslaget på olika ändamål framgår av följande uppställning.

	1980/81	Beräknad ändring 1981/82	
		Invandrar- verket*	Före- draganden
1. Bidrag till stiftelsen Invandartidningen	3 500 000	+ 1 740 000	+ 300 000
2. Bidrag till invandrar- och minoritetsorganisa- tioners verksamhet	3 625 000	+ 2 460 000	+ 185 000
3. Bidrag till avgränsade projekt m. m.	3 900 000	+ 2 600 000	—
4. Informationsverksamhet	3 600 000	+ 860 000	—
	14 625 000	+ 7 660 000	+ 485 000

* Anslagsposten 1 beräknad av stiftelsen Invandartidningen

Stiftelsen Invandartidningen ger ut tidskriften *Invandartidningen* på sju olika språk varje vecka. Dessutom finns en månadsversion som kommer ut på fem olika språk. Den totala upplagan har utvecklats negativt och uppgår nu till ca 55 000 exemplar. Som förutsatts vid tidigare behandling av frågan om tidningens finansiering har prenumerationspriset på veckoutgåvan höjts de senaste åren och är f. n. 30 kr./år. För innevarande budgetår har stiftelsen erhållit 3,5 milj. kr. för att täcka underskottet i sin verksamhet. Stiftelsen begär att bidraget skall höjas med 1 740 000 kr. Resursförstärkningen skall bl. a. göra det möjligt för tidningen att i egen regi administrera och besvara brev till tidningens frågespalt, de s. k. konsulentbrev. Denna verksamhet har tidigare i huvudsak ombesörjts av invandrarverket. Tidningen planerar också åtgärder som syftar till en utvidgning av utgivningen.

Statsrådet Andersson är i nuvarande statsfinansiella läge inte beredd att tillmötesgå stiftelsens önskemål utan förordar endast en mindre höjning av bidraget för att skapa förutsättningar för en oförändrad utgivning nästa budgetår. När det gäller brevverksamheten säger statsrådet att övervägande skäl talar för att brev från läsekretsen till tidningen bör besvaras av redaktionen. De extra medel som krävs härför måste emellertid huvudsakligen frigöras genom om disponeringen av befintliga resurser. En mindre höjning av bidraget (+50 000 kr.) ingår dock i det föreslagna anslagstillskottet för att underlätta igångsättning av verksamheten.

I vpk-motionen 1067 föreslås att stiftelsen *Invandartidningen* skall få det anslag som stiftelsen föreslagit.

Bengt Wiklund m. fl. (s) tar i motion 1838 upp frågan om *Invandartidningens* brevverksamhet. Motionärerna påpekar att erfarenheterna av den nuvarande ordningen med att breven besvaras av resp. fackmyndighet inte har varit odelat positiva. Handläggningstiderna har förlängts och svaren är ofta svårbegripliga. Det framhålls också att en försämring av brevservicen skulle få återverkningar på hela tidningen och dess upplaga. Motionärerna vill därför i likhet med stiftelsen att *Invandartidningen* själv helt tar över

brevverksamheten. Stiftelsens krav på anslagsförstärkning för detta ändamål (+650 000 kr.) anser motionärerna emellertid vara orealistiskt i den aktuella situationen. De föreslår därför att man bör pröva en omfördelning av de resurser som verket disponerar för informationsverksamhet.

Invandrarverket har sedan 1969 besvarat de brev som kommit till Invandartidningens frågespalt. Efter en utvärdering av verksamheten påbörjades våren 1978 på försök en ordning innebärande att brevfrågorna besvaras av resp. fackmyndighet. Invandrarverket har fortfarande haft det samordnande ansvaret med bl. a. översättning av breven. Fr. o. m. nästa budgetår är avsikten att administrationen av brevverksamheten skall överföras från verket till tidningen. De nya arbetsuppgifterna för tidningen motsvarar enligt invandrarverket två årsarbetskrafter. Tidsåtgången på andra myndigheter inkl. tid för översättning är inte inräknad.

Utskottet delar uppfattningen att Invandartidningens brevverksamhet är en viktig del i den samlade informationen till invandrarna. Undersökningar har också visat att tidningens frågespalt, som baseras på läsarnas brev, är mycket uppskattad. Det ter sig därför naturligt att som planeras knyta arbetet med att besvara breven närmare tidningens redaktion. Utskottet är emellertid inte berett att utöver den mindre höjning som föreslås i budgetpropositionen tillstyrka ytterligare medel för verksamheten. Tidningen får i stället genom om disposition av befintliga resurser söka klara av den fortsatta brevverksamheten. Utskottet är alltså inte berett förorda att man som Bengt Wiklund m. fl. (s) föreslår överför medel från verkets informationsanslag. En sådan överföring skulle gå ut över den allmänna informationsverksamheten på ett sätt som inte kan godtas.

Med hänvisning till det anförda och då utskottet även i övrigt godtar vad som i propositionen föreslås beträffande bidraget till Invandartidningen tillstyrker utskottet att bidraget för nästa budgetår bestäms till 3,8 milj. kr. De i sammanhanget aktuella motionsyrkandena avstyrks alltså.

Anslagsposten *Bidrag till invandrar- och minoritetsorganisationers verksamhet* är innevarande budgetår 3 625 000 kr. Bidrag har beviljats 18 riksorganisationer varav två s. k. tvärnationella. Invandrarverket beräknar att ytterligare två riksorganisationer blir bidragsberättigade nästa budgetår och föreslår dessutom att bidragsbeloppet generellt höjs med 40% för att möjliggöra en ökning av organisationernas centrala verksamhet. Verket yrkar sålunda en uppräkningspost av anslagsposten med 2 460 000 kr. I budgetpropositionen föreslås en begränsad höjning av anslaget med 185 000 kr.

Statsrådet Andersson påpekar att självfinansieringsgraden hos invandrarorganisationerna är förhållandevis låg och därför bör kunna ökas. Med hänsyn därtill anser statsrådet att propositionens begränsade förslag om höjning av anslaget även bör kunna tillgodose de behov av bidrag som kan aktualiseras av nya organisationer.

Utskottet ansluter sig till regeringens förslag beträffande den aktuella posten och avstyrker därmed vpk-motionen 1067, som även på denna

punkt har ett yrkande som överensstämmer med invandrarverkets anslagsframställning.

Motion 1420 av Bernt Ekinge (fp) och Margareta Andrén (fp) innehåller ett yrkande om en översyn av reglerna för verksamhetsbidraget. Avsikten är att sådana bidrag även skall beviljas invandrarnas religiösa organisationer.

Invandrar- och minoritetsorganisationer som är att anse som riksorganisationer kan erhålla verksamhetsbidrag. Som villkor gäller att organisationen skall ha sin huvudsakliga verksamhet förlagd till Sverige och att den själv står för en del av kostnaderna för verksamheten. Dessutom skall organisationen vara demokratiskt uppbyggd, dvs. de enskilda medlemmarna skall ha det avgörande inflytandet över organisationens verksamhet.

Invandrarverket har efter en utvärdering av statsbidraget till invandrarnas riksorganisationer lagt fram förslag till nya riktlinjer för den framtida fördelningen av verksamhetsbidraget. Enligt förslaget är det önskvärt att så många organisationer som möjligt omfattas av verksamheten. Bidraget föreslås bestå av ett grundbidrag och en rörlig del, som är beroende av medlemsantalet.

Invandrarnas religiösa samfund kan få verksamhetsbidrag via Sveriges frikyrkoråd enligt förordningen (1974:404) om statsbidrag till vissa trosamfund. För budgetåret 1980/81 har den vägen totalt 28,8 milj. kr. fördelats till religiösa trossamfund, därav 5,6 milj. kr. till invandrarkyrkorna.

Som framgår av det anförda finns det möjligheter för invandrarnas religiösa organisationer att få statliga bidrag till sin verksamhet. När det gäller de av invandrarverket administrerade bidragen finns det villkor som gäller för alla bidragsmottagare. Från verkets anslag har bidrag inte utgått till religiösa organisationer. Utskottet är inte berett att föreslå någon ändring i bidragsvillkoren. Med hänvisning till vad sålunda anförts avstyrks motionsyrkandet.

Från anslagsposten *Bidrag till avgränsade projekt m. m.* har invandrarverket möjlighet att stödja projekt som vänder sig till invandrare eller syftar till ökad förståelse och kontakt mellan invandrare och svenskar. Under 1979/80 beviljades 194 bidrag på sammanlagt 3,8 milj. kr. Invandrar- och minoritetsorganisationer, svenska organisationer samt kommuner och landsting var de största bidragsmottagarna.

Invandrarverket vill höja projektanslaget med 2,6 milj. kr. till 6,5 milj. kr. I likhet med föregående år avser verket att prioritera barn- och ungdomsprojekt samt projekt som särskilt riktar sig till invandrarkvinnor och flyktingar. Därutöver vill verket satsa på projekt med syfte att öka svenskarnas kunskaper om invandrare och invandrarfrågor.

Statsrådet Andersson föreslår oförändrat anslag eller 3,9 milj. kr. för kommande budgetår. Utskottet ansluter sig till regeringens förslag. Det innebär att utskottet avstyrker ett yrkande i vpk-motionen 1067 att anslagsposten skall beräknas i enlighet med verkets förslag.

Utskottet behandlar i detta sammanhang motion 1108 av Lars Werner m. fl. (vpk) om ett *socialt stödprojekt bland invandrarungdom*. Förslaget motiveras av den ökande utslagningen bland arbetslösa invandrarungdomar med därtill hörande problem i form av social nöd, drogmissbruk och kriminalitet. Resurser bör därför enligt motionärerna ställas till kommunernas förfogande, som skall organisera och administrera projektet. Kostnaderna för verksamheten föreslås bli täckta av ett statsbidrag som i sin tur finansieras med en särskild arbetsgivaravgift.

Invandrarverket har nyligen i samråd med bl. a. AMS, skolöverstyrelsen och socialstyrelsen gjort en kartläggning av samhällets insatser för invandrarungdomar och i en skrivelse till arbetsmarknadsdepartementet lämnat förslag till olika åtgärder. Dessa övervägs f. n. i regeringskansliet. Med hänvisning härtill avstyrker utskottet förslaget i motionen.

I sammanhanget kan också nämnas att i budgetpropositionen redovisas en del särskilda åtgärder för att förbättra invandrarungdomarnas situation, bl. a. särskilda introduktionskurser i gymnasieskolan, särskilda beredskapsarbeten för invandrarungdomar samt ett förslag om utökade resurser för ett projekt för vägledning och rehabilitering inom ramen för arbetsmarknadsinstitutens verksamhet för utsatta grupper bland invandrarna.

Av medel från anslagsposten *Informationsverksamhet* finansieras invandrarverkets arbete med att ge invandrarna samhällsinformation och sprida kunskap bland svenskarna om invandrarna och deras förhållanden. För innevarande budgetår har 3,6 milj. kr. anslagits till verksamheten. Invandrarverket föreslog i sin anslagsframställning att anslaget skall höjas med 860 000 kr. Medelstillskottet skall användas bl. a. till en ny version av den grundläggande samhällsinformation som ges till alla nykomna invandrare, det s. k. invandrapaketet, och projektet Ökad invandrarkunskap till svenskar.

Statsrådet Andersson uttalar att det statsfinansiella läget inte tillåter någon ökning av invandrarverkets informationsmedel. Prioritet skall inom ramen för oförändrat anslag ges åt de båda projekt som ovan nämnts.

Även när det gäller medlen till informationsverksamhet ansluter sig vpk i motion 1067 till invandrarverkets anslagsframställning. Vpk vill dessutom i motion 1064 att ytterligare medel skall beviljas till *informationsinsatser inom folkrörelserna*. Motionärerna påpekar att det i dag finns klara tendenser till en främlingsfientlighet i samhället. Folkrörelserna sägs här kunna göra en insats för att motverka fördomar och skapa vidgade kontakter mellan svenskar och invandrare. För att stödja detta arbete föreslås i motionen att 3 milj. kr. anvisas under en ny anslagspost för informationsinsatser genom folkrörelserna som inrättas under anslaget D 3.

Utskottet kan av statsfinansiella skäl inte ansluta sig till motionsyrkandena utan biträder förslaget i budgetpropositionen. När det gäller bidrag till folkrörelserna vill utskottet dessutom framhålla att samarbetet med de svenska folkrörelserna ingår som en viktig del i verkets arbete med att

sprida kunskap om invandrarna. Genom konferenser och andra former av överläggningar har försök gjorts att stimulera organisationernas arbete. Arbetet har en stark knytning till verkets bidragsgivning till projekt inom föreningslivet.

Wilhelm Gustafsson (fp) och Eva Winther (fp) begär i sin motion 617 att en *informationsskrift om företagsetablering* skall utarbetas på de vanligaste invandrarspråken. Bakgrunden är de svårigheter invandrare möter när de har startat eller vill starta eget företag i Sverige. Gällande regler om företagsbildning, beskattning, socialförsäkringsavgifter, arbetarskydd och anställningsskydd är enligt motionärerna svåra att tillägna sig för personer med annat modersmål än svenska. Den efterlysta informationsskriften sägs kunna både ha en viss näringspolitisk betydelse och förhindra en del lagöverträdelse som begås av okunnighet.

Invandrarverket avser att i den nya upplagan av invandrapaketet Sverigeboken presentera viss information under rubriken Att starta eget företag. Här kommer bl.a. att tas upp frågor om bokföring, deklaration, mervärdesskatt, skatter och socialavgifter. Med hänsyn till att problemet är uppmärksammat synes motionen inte behöva föranleda någon åtgärd.

Utskottets ställningstaganden beträffande de olika anslagsposterna innebär att utskottet ansluter sig till den medelsanvisning som föreslås i propositionen under punkt D 3.

Översättningsservice

Invandrarverkets språksektion arbetar med översättnings- och granskningssupplett från statliga myndigheter, kommuner, organisationer m. m. Antalet uppdrag har fördubblats under den senaste femårsperioden.

Översättningsverksamheten finansieras av uppdragsgivarna enligt en fastställd taxa. Språksektionen har också uppgifter som anslagsfinansieras, t. ex. att göra terminologiska sammanställningar. I propositionen sägs under punkt D 4 att verksamheten vid sektionen under budgetåret 1981/82 bör kunna bedrivas i huvudsakligen oförändrad omfattning utan någon höjning av statsbidraget. Statsrådet Andersson föreslår således att anslaget bestäms till 500 000 kr. Samtidigt anmäls att statskontoret i december 1980 fått regeringens uppdrag att utreda behovet av översättningstjänster samt föreslå hur denna verksamhet bör organiseras inom statsförvaltningen.

Utskottet tillstyrker den begärda medelsanvisningen.

Tvåspråkig personal inom offentlig förvaltning m. m.

I motion 1499 av Anna-Greta Leijon m. fl. (s) behandlas frågan om tvåspråkighet hos myndigheter och andra samhällsorgan. Motionärerna framhåller vikten av att invandrare kan kommunicera på sitt eget språk i

sina kontakter med samhällets organ. En aldrig så väl utbyggd tolkservice kan inte ersätta en direkt kontakt två människor emellan. Motionärerna betonar att det är viktigt att invandrarnas möjligheter till personlig service hos olika samhällsinstanser i möjligaste mån tas till vara. Det bör till en del kunna ske genom effektivare samordning och användning av de resurser som redan finns. I detta syfte begär motionärerna att man skall kartlägga i vilken omfattning det i dag finns tvåspråkig personal hos myndigheterna. Detta arbete skall innefatta inte bara tvåspråkighetens omfattning utan också hur de nuvarande resurserna används och vilka samordningsmöjligheter som finns. Det framhålls att det är viktigt att undersökningen görs i samarbete med de fackliga organisationerna.

I motionen behandlas också frågan vilket meritvärde tvåspråkighet skall tillmätas vid tillsättning av vissa tjänster inom statsförvaltningen. Motionärerna påpekar att det inom vissa arbetsområden där kontakter med invandrare är vanliga är särskilt värdefullt med tvåspråkig personal. Som exempel nämns polisen, domstolarna, arbetsförmedlingen och försäkringskassorna. För att stimulera rekryteringen av tvåspråkiga till sådana tjänster föreslår motionärerna att kunskaper i flera språk skall räknas som särskild merit vid tjänstetillsättning. En sådan ordning skulle bl. a. ge ökad status åt tvåspråkighet vilket i sin tur skulle vara av stor betydelse för invandrarbarhets och invandrarungdomens självkänsla och identitet.

Utskottet vill inledningsvis påminna om att det i riktlinjerna för den svenska invandrar- och minoritetspolitiken har fastslagits att samhället skall sträva efter att ge invandrarna samhällsservice på deras eget språk. Genom samhällsinsatser skall invandrarna ges reella förutsättningar att bibehålla det egna språket. De skall också ha möjlighet att själva välja i vilken grad de vill behålla och utveckla sin ursprungliga kulturella och språkliga identitet. Detta har tagit sig uttryck i förordningen (1976: 310) om åtgärder för invandrare i vilken det anges att invandrares och språkliga minoriteters behov av samhällsservice inom ramen för tillgängliga resurser skall beaktas vid planering av myndigheternas verksamhet.

Antalet språkgrupper bland invandrarna i Sverige är i dag betydande. Det helt dominerande invandrarsspråket är finska. De invandrare som är i behov av samhällsservice på sitt modersmål kan få detta dels genom tolk, dels genom att personalen behärskar invandrares språk. Till frågan om tolkar återkommer utskottet i ett kommande avsnitt. När det gäller samhällsservice på invandrares eget språk kan inledningsvis konstateras att någon lagstadgad rätt för invandrare eller minoritet att erhålla sådan service inte finns. På skolans område har dock invandrarbarn under vissa förutsättningar rätt att få undervisning av lärare som behärskar hemspråket. Sådan undervisning ges på ett 50-tal språk. I avtalet mellan de nordiska länderna om kulturellt samarbete av år 1971 finns också ett visst stöd för tvåspråkig service i skolan.

Frågan om en nordisk språkkonvention, som har diskuterats sedan

mitten av 1960-talet, håller på att slutföras. Konventionen går ut på att nordiska medborgare skall ha rätt att utan särskild kostnad använda sitt eget språk vid hänvändelse till myndighet eller annat offentligt organ i Norden, förutsatt att den sökande har svårt att använda myndighetens språk. Enligt nuvarande planer skall konventionen ratificeras inom kort.

Frågan om service på det egna språket skall också behandlas av invandrarpolitiska kommittén. Utredningen har till uppgift att bl.a. klara ut frågan om samhällets möjligheter på längre sikt att erbjuda språkliga minoriteter i Sverige utbildning, vård och service på deras språk.

Invandrarverket har ofta återkommit till kravet att invandrarna i största möjliga utsträckning bör få service på sitt eget språk. Särskilt har framhållits vikten av tvåspråkig personal inom områdena barnomsorg samt hälso- och sjukvård. Verket har bl. a. liksom motionärerna föreslagit att en inventering skall göras av tillgång på tvåspråkig personal med syfte att tillvarata deras språkliga och kulturella kompetens samt att tvåspråkighet skall utgöra en merit vid tjänstetillsättningar. Senast har verket i en skrivelse i mars 1980 till arbetsmarknadsdepartementet med förslag till åtgärder för invandrarungdomarna pekat på vikten av tvåspråkighet inom utbildning och arbetsliv. Bl. a. framhålls att kunskap i invandrarpråk bör vara en merit för tillträde till olika utbildningar. Det är också viktigt att kunskap i invandrarpråk betraktas som en värdefull merit vid rekrytering av personal inom offentlig service. Dessutom sägs att den tvåspråkiga personal som redan finns genom fortbildning bör kunna utnyttjas bättre på sina arbetsplatser. Invandrarverket har också gjort en försöksinventering av tvåspråkighetens omfattning i två kommuner och ett landsting. Därvid framkom att det endast på skolans område finns tvåspråkiga anställda i någon större omfattning. Resultatet av inventeringen kommer att tillställas regeringen.

Universitets- och högskoleämbetet (UHÄ) har inom högskoleområdet tagit initiativ till ett projekt om invandrarna i den högre utbildningen. Avsikten med detta projekt är bl. a. att skapa förutsättningar för att öka rekryteringen av tvåspråkiga personer till högskoleutbildning, speciellt till utbildningar för yrkesområden där det föreligger särskilda behov av tvåspråkiga yrkesutövare.

Utskottet delar motionärernas uppfattning om vikten av att samhällsservice till invandrare kan ges direkt på invandrarens eget språk. I många fall, t. ex. vid psykisk vård och rådgivning, är detta helt nödvändigt om vården skall bli meningsfull. Det är dock mindre vanligt att tvåspråkiga tjänster inrättas. Tillgången på tvåspråkig personal svarar inte heller mot behoven, och kunskap i flera språk är vanligen inte någon betydelsefull merit vid tjänstetillsättningar. Som ovan redovisats har invandrarverket tagit olika initiativ som syftar till att förbättra den tvåspråkiga servicen. Verket har sålunda hos regeringen aktualiserat förslag som ligger i linje med motionärernas om inventering av tillgången på flerspråkig personal och meritvärdering av tvåspråkighet vid tjänstetillsättningar. Kartläggning i mindre

skala av tillgången på tvåspråkiga tjänstemän har som nämnts på försök genomförts av invandrarverket. Försöket skall inom kort redovisas för arbetsmarknadsdepartementet.

Utskottet har samma grundläggande synsätt som motionärerna. Det är önskvärt att man tar till vara den språkliga kompetensen hos anställda och på olika sätt bl. a. i samband med rekryteringar ser till att befattningar, där kunskaper på olika språk är betydelsefulla, i möjligaste mån besätts med innehavare med sådana kunskaper. Som utskottet ser det är det närmast en självklarhet att relevanta språkkunskaper i sådana sammanhang skall betraktas som en merit.

Utvecklingen mot en ökad tvåspråkighet hos offentliga organ måste föras vidare, och det gäller därvid att inte minst ta vara på den resurs invandrarna själva utgör. Med hänsyn till att de frågor motionärerna tagit upp redan är aktuella i regeringens kansli synes det inte erforderligt med någon åtgärd från riksdagens sida på grund av motionen. Utskottet förutsätter sålunda att arbetet drivs vidare och att resultaten i lämpligt sammanhang redovisas för riksdagen.

Tolkfrågor

I syfte att förbättra tolkarnas arbets- och löneförhållanden föreslår Gunnel Liljegren m. fl. (m) i motion 1859 dels att det i förvaltningslagens 9 § skall föreskrivas att myndighet vid behov av tolk i första hand skall använda en av kommerskollegium godkänd tolk, dels att en enhetlig tolktaxa bör tillämpas av statliga och kommunala myndigheter.

Den nuvarande tolkutbildningen bedrivs dels av studieförbund och folkhögskolor för utbildning av kontakttolkar, dels vid universiteten för mer kvalificerad utbildning. Utbildningen av kontakttolkar omfattar sammanlagt 180 timmar inom två av fem huvudområden. Högst 1800 personer avses bli utbildade varje år. Statsbidrag utgår enligt en särskild förordning (1977:461). Utbildningen vid universiteten syftar till att utbilda tolkar för kvalificerade tolkningsuppdrag.

Kommerskollegium är den statliga myndighet som prövar tolkarnas yrkesfärdighet och lämplighet. Verksamheten regleras i tolkförordningen (1975:590). Den som klarar kollegiets prov blir godkänd tolk (skyddad benämning). Proven visar om tolken når upp till en god minimistandard. Godkända tolkar som har stor erfarenhet av tolkning inom rättsväsendet resp. hälso- och sjukvården kan efter särskilda kvalificerade prov få bevis på att de har speciell kompetens som rättstolkar resp. sjukvårdstolkar. Det finns i dag drygt 600 godkända tolkar. Av dessa är omkring 100 rätts- eller sjukvårdstolkar.

I 9 § förvaltningslagen (1971:290) stadgas att när en myndighet har att göra med någon som inte behärskar svenska språket eller är allvarligt hörsel- eller talskadad bör vid behov tolk anlitas. I rättegångsbalken och

förvaltningsprocesslagen finns också särskilda bestämmelser om anlitande av tolk. Förvaltningsrättsutredningen (Ju 1978: 09) arbetar sedan 1978 med en översyn av förvaltningslagen. Därvid kommer också lagens 9 § att behandlas. Ett förslag kan väntas i slutet av 1982. Med hänvisning därtill är utskottet i dag inte berett att gå närmare in på den av motionärerna föreslagna lagändringen. Motionsyrkandet därom avstyrks alltså.

När det gäller tolkarnas arvoden är dessa fastställda genom centrala överenskommelser. Det gäller dels för tolkar inom rättsväsendet, dels för tolkar som förmedlas av kommunala tolkförmedlingar till olika samhällsorgan. I båda fallen är taxan för godkända tolkar högre än för andra tolkar. Utskottet är inte berett förorda att riksdagen skall göra något uttalande som får betydelse för ersättningsnivå när det gäller tolkning. Sådana ersättningsfrågor avgörs som ovan framgår i annan ordning. Motionen avstyrks alltså även på den punkten.

Undervisning i svenska

Riksdagen antog år 1972 lagen (1972: 650) om rätt till ledighet och lön vid deltagande i svenskundervisning för invandrare (svenskundervisningslagen). Lagen ålägger arbetsgivare att bereda varje utländsk arbetstagare som saknar kunskaper i svenska språket ledighet under högst 240 timmar för att delta i svenskundervisning med samhällsorientering. Arbetsgivaren skall betala arbetstagaren lön under studietiden, även om undervisningen äger rum utanför ordinarie arbetstid. Lagen har reviderats vid flera tillfällen och har därvid fått ett utsträckt tillämpningsområde.

I motion 1063 av Lars Werner m. fl. (vpk) föreslås ett stort antal ändringar av svenskundervisningslagen. Motionärerna vill bl. a. att antalet studietimmar skall utökas till 340 och att lagen också skall omfatta invandrare som inte har anställning, i första hand ungdomar och hemarbetande kvinnor. Finansieringen av undervisningen föreslås bli ordnad genom kollektiva avgifter som läggs på företagen.

SFI-kommittén har som tidigare nämnts till uppgift att se över samtliga former av svenskundervisning för vuxna invandrare och utreda frågan om åtgärder för att ge grundläggande kunskaper i svenska språket och svenskt samhälls- och arbetsliv för vuxna invandrare i Sverige. Då kommittén avser att presentera resultatet av sitt arbete senare i år anser utskottet att det saknas skäl till att nu behandla de i motionen upptagna frågorna. Motionen avstyrks därför.

Utskottets hemställan

Utskottet hemställer

1. att riksdagen med bifall till propositionens förslag till *Statens invandrarverk* för budgetåret 1981/82 anvisar ett förslagsanslag av 47 284 000 kr..

2. beträffande *representation för invandrarnas religiösa organisationer i de till invandrarverket knutna referensgrupperna*
att riksdagen avslår motion 1980/81: 1420 yrkande 2,
3. att riksdagen med bifall till propositionens förslag till *Åtgärder för flyktingar* för budgetåret 1981/82 anvisar ett förslagsanslag av 110 360 000 kr.,
4. beträffande *omfördelning av medel till förmån för stiftelsen Invandrantidningen*
att riksdagen avslår motion 1980/81: 1838,
5. att riksdagen med bifall till propositionens förslag samt med avslag på motionerna 1980/81: 1064 och 1980/81: 1067 till *Åtgärder för invandrarna* för budgetåret 1981/82 anvisar ett reservationsanslag av 15 110 000 kr.,
6. beträffande *översyn av reglerna för verksamhetsbidrag till invandrarnas organisationer*
att riksdagen avslår motion 1980/81: 1420 yrkande 1,
7. beträffande *ett socialt stödprojekt bland invandranngdomar*
att riksdagen avslår motion 1980/81: 1108,
8. beträffande *en informationsskrift om företagsetablering på de vanligaste invandrarspråken*
att riksdagen avslår motion 1980/81: 617,
9. att riksdagen med bifall till propositionens förslag till *Översättningsservice* för budgetåret 1981/82 anvisar ett förslagsanslag av 500 000 kr.,
10. beträffande *åtgärder för att öka tillgången på tvåspråkig personal hos offentliga organ m. m.*
att riksdagen avslår motion 1980/81: 1499,
11. beträffande *användningen av tolkar och ersättningen till dessa*
att riksdagen avslår motion 1980/81: 1859,
12. beträffande *ändringar i lagen om svenskundervisning m. m.*
att riksdagen avslår motion 1980/81: 1063.

Stockholm den 7 april 1981

På arbetsmarknadsutskottets vägnar

ELVER JONSSON

Närvarande: Elver Jonsson (fp), Anna-Greta Leijon (s), Arne Fransson (c), Erik Johansson (s), Bernt Nilsson (s), Sten Svensson (m), Frida Berglund (s), Lars Ulander (s), Björn Eliasson (c), Eva Winther (fp), Börje Hörnlund (c), Lahja Exner (s), Nils-Olof Grönhagen (s), Sonja Rembo (m) och Görel Bohlin (m).

Reservation

Åtgärder för att öka tillgången på tvåspråkig personal hos offentliga organ m. m. (mom. 10)

Anna-Greta Leijon, Erik Johansson, Bernt Nilsson, Frida Berglund, Lars Ulander, Lahja Exner och Nils-Olof Grönhagen (alla s) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 18 som börjar "Utskottet har" och slutar "för riksdagen" bort ha följande lydelse:

Utskottet har samma grundläggande synsätt som motionärerna. Det är önskvärt att man tar till vara den språkliga kompetensen hos anställda. För att effektivare kunna utnyttja den kompetens som finns bland dem bör man fullfölja den förberedande inventering som gjorts av invandrarverket med en grundligare kartläggning av det slag som föreslås i den socialdemokratiska motionen. Man bör således undersöka hur många tvåspråkiga anställda som finns hos de statliga myndigheterna och hur myndigheterna använder den språkliga resurs dessa anställda representerar.

Den föreslagna kartläggningen bör genomföras utan dröjsmål. Därmed får man en uppfattning om vilka ytterligare insatser som behövs för att driva på utvecklingen mot en ökad tvåspråkighet inom de offentliga organen. I det fortsatta arbetet måste ingå att öka tillgången på tvåspråkig personal i de grenar av den offentliga verksamheten där man har återkommande kontakter med invandrare. En av de åtgärder som ligger nära till hands att vidta är att räkna tvåspråkighet som särskild merit vid tjänstetillsättningar. Regeringen bör som ett första steg mot en sådan ordning ta upp överläggningar i ämnet med de statsanställdas organisationer.

Vad nu sagts om meritvärdering av tvåspråkighet har betydelse inte bara vid tillsättning av statliga befattningar utan i lika hög grad vid rekrytering av kommun- och landstingsanställd personal som i sitt arbete kommer i kontakt med invandrare. Regeringen bör sålunda även ta upp överläggningar i meritvärderingsfrågan med företrädare för kommun- och landstingsförbunden och de kommunalanställdas organisationer.

Regeringen bör underrättas om vad utskottet anfört med anledning av motion 1499.

dels att utskottets hemställan under 10 bort ha följande lydelse:

10. beträffande åtgärder för att öka tillgången på tvåspråkig personal hos offentliga organ m. m.

att riksdagen med bifall till motion 1980/81: 1499 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

Särskilt yttrande

Invandratidningens brevverksamhet

Lahja Exner (s) anför:

Invandratidningen har en viktig funktion att fylla när det gäller att ge information till invandrare. Den i särklass mest lästa och uppskattade avdelningen i tidningen är frågespalten, som baseras på läsarnas brev. Eftersom arbetet med att besvara breven har en avgörande betydelse för tidningens läsvärde och framgång är det av största vikt att denna verksamhet bevaras och utvecklas. Det är mycket tveksamt om detta kan ske inom ramen för propositionens förslag. Om det visar sig nödvändigt bör regeringen därför lägga fram ett nytt förslag om ytterligare resurser till tidningen.